

УДК 330.34.014.2

ПІДГІРНИЙ ВОЛОДИМИР,*кандидат наук з державного управління, доцент кафедри економіки підприємства Донецького державного університету управління*

ПАРАДИГМАЛЬНІ ОСНОВИ ТЕОРІЇ СТИМУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У статті проаналізовані економічні теорії й результати їх стимулюючого впливу на соціальну поведінку суспільства. Виокремлено коло проблемних питань, пов'язаних зі стимулюванням суспільного розвитку. Розроблено концептуальне рішення теорії стимулювання суспільного розвитку як механізму реалізації соціальної поведінки суспільства, результатом здійснення якого є встановлення соціальної справедливості й досягнення соціального добробуту.

Ключові слова: економічна система, суспільний розвиток, неолібералізм, економічна ідеологія, теорія стимулювання суспільного розвитку, управлінська діяльність держави, життєдіяльність суспільства, соціальна справедливість, соціальне благополуччя.

Постановка проблеми. Посилення глибини й частоти глобалізаційних змін, що спостерігаються в останні десятиліття, супроводжується помітним погіршенням світової господарської кон'юнктури й ускладненням процесів світового суспільного розвитку. Це, у свою чергу, веде до загострення глобальних і локальних проблем. Про останнє, зокрема, свідчать результати функціонування сформованої в Україні економічної системи, що стимулює надлишкове споживання. Спроби реформування економіки, розпочаті вже в роки незалежності, не тільки не принесли бажаних результатів, але й загострили суперечності в економічній системі. Неоліберальна теорія, що лежить в основі дій реформаторів і сягає своїм корінням економічних поглядів А. Сміта, довела свою нежиттєздатність. Реалізація Смітового принципу "невидимої руки" спричинила тотальне домінування ринкового механізму й обмеження державного втручання в економіку. Ліберальні реформатори, визнаючи існування очевидного зв'язку між індивідуальною волею, приватною власністю й рівнем економічної ефективності суспільства, твердо стоять на позиції, відповідно до якої втручання держави в економіку порушує чужу волю, у тому числі й економічну.

Виникає питання, а що прийде на зміну неоліберальній теорії? Нормалізація складної ситуації вбачається, насамперед, у розробці парадигмальних основ нової економічної теорії - теорії стимулювання суспільного розвитку (ССР), що обґрунтовує необхідність стимулюючого впливу з боку держави, спрямованого на забезпечення стабільного й динамічного розвитку. Закономірним результатом стимулювання є встановлення соціальної справедливості й ріст соціального благополуччя всього суспільства, а не тільки окремих його представників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність підвищення ефективності управління суспільним розвитком за допомогою створення відповідних стимулів, результатом чого є соціальний добробут і справедливість, очевидна. Такий підхід знайшов відбиття в численних роботах учених і дослідників, серед яких можна виділити К. Аманчеву [1], Н. Д. Брюшкову [2], В. Вітер [3], Н. Вінера [4], В. М. Геєця [5], П. Єщенко [6], Ф. Д. Кожуріна [7], С. Короля [8], Г. Макашеву [9], Д. Норту [10], О. Г. Пенькову [11], А. Фернхему [12], Ф. Хайєка [13], С. А. Циганова [14] та ін.

Одночасно у світовій і вітчизняній економічній науці домінують неоліберальні уявлення про соціальний добробут і справедливість, засновані на визнанні джерелом влади народу або його певної частини, виборності представницьких органів влади, постійному впливі суспільства на державну владу, рівноправності громадян щодо участі в політичному житті, верховенстві закону й рівності всіх перед законом, підпорядкування меншості більшості при прийнятті рішень і визнанні інтересів і захисту прав меншості, політичному плюралізмі, праві громадян на незалежну інформацію.

Однак ці принципи демократичної ідеологічної доктрини не працюють в економічному середовищі, де панує ринкова стихія, що збільшує структурні диспропорції, загострюючи екологічну й демографічну ситуацію. Тоді як стабільний і динамічний розвиток просто неможливий без створення стимулів у всіх сферах життєдіяльності, що забезпечують активізацію творчого потенціалу людської особистості. Саме створення цих стимулів, здійснюване державою, приводить до побудови економічної системи, заснованої на інноваціях, і формування сприятливого соціального середовища. Усе це надає особливу актуальність нашому дослідженню й викликає необхідність теоретичного обґрунтування стимулюючого характеру впливу держави на суспільний розвиток.

Метою статті є розробка парадигмальних основ теорії стимулювання суспільного розвитку (ССР) як системи знання, що виконує функції опису, розуміння, пояснення й пророкування моделі соціальної поведінки суспільства на основі спонукання останнього до відповідних дій, результатом реалізації яких є соціальна справедливість і соціальне благополуччя.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд завдань:

1) проаналізувати економічні теорії й результати їхнього стимулюючого впливу на соціальну поведінку суспільства;

2) виділити коло проблемних питань, пов'язаних зі стимулюванням суспільного розвитку;

3) розробити концептуальне рішення теорії ССР як механізму реалізації соціальної поведінки суспільства, результатом здійснення якого є встановлення соціальної справедливості й досягнення соціального благополуччя.

Виклад основного матеріалу. Соціальна поведінка суспільства змінювалася в процесі еволюції економічних систем, що визначають образ господарської діяльності, протягом тієї або іншої епохи. Тому вивчення еволюції економічної думки дозволить визначити не тільки вплив тієї або іншої концепції на соціальну поведінку суспільства в системі уявлень про особливості фор-

мування соціального справедливого й благополучного суспільства, але й допоможе сформувати основні елементи концептуального рішення теорії ССР. Логіка дослідження проблеми впливу економічних теорій на соціальну поведінку суспільства, в основу якої покладені принципи історичної послідовності й наступності, представлена в табл. 1.

Таблиця 1. - Логіка дослідження впливу економічних теорій на соціальну поведінку суспільства

Етапи	Характеристика	Результат
1. Економічна думка давнього світу та середньовіччя (XVIII ст. до н. е. – XVI ст. н. е.)	Ідеї мислителів давнього світу й середньовіччя стали вихідним пунктом для виникнення й становлення теорії ССР. Згодом вони переросли в систему економічних знань, конкретні економічні вчення.	Дано первинний імпульс до дослідження проблеми стимулювання суспільного розвитку. Становлення й розвиток економічних учень цього періоду заклало фундаментальні основи розуміння сутності теорії ССР.
2. Меркантилізм (XVI-XVIII ст.)	Меркантилісти виділили сферу обігу як основну сферу господарської діяльності. Одним із головних способів стимулювання суспільного розвитку стає регулювання зовнішньої торгівлі й активна підтримка національної промисловості.	Відбулося остаточне формування ринку як системи економічних відносин у сфері обміну.
3. Класична школа політичної економії (XVIII-XIX ст.)	У якості основних спонукальних факторів, що визначають суспільний розвиток, проголошуються лібералізм в економіці, переслідування кожним індивідом своїх особистих інтересів, приватна власність і повнота інформації.	Ліберальна теорія стає рушійною силою соціальної поведінки суспільства.
4. Школа соціалістичних ідей (початок XIX ст. - перша половина XIX ст.)	Представники цього напрямку виділяли як стимули суспільного розвитку проведення реорганізації виробництва, розподілу й споживання, скасування приватної власності, зняття протилежності між розумовою й фізичною працею, установа справедливої соціальної системи.	Формуються уявлення про соціально орієнтовану ринкову економіку.
5. Марксистська економічна теорія (друга половина XIX ст.)	Основними стимулами суспільного розвитку проголошуються суспільна власність на засоби виробництва, відсутність експлуатації найманої праці, рівна плата за рівну працю, загальна й повна зайнятість, ведення господарства за єдиним планом.	Стає все більш очевидною необхідність підвищення ролі держави в економіці як гаранта соціальної справедливості.
6. Маржиналізм (друга половина XIX ст. - перша половина XX ст.)	Як основні стимули суспільного розвитку маржиналісти висунули на перший план раціональний розподіл ресурсів і пошук найбільш удалий їх комбінації, що пов'язували з поведінкою господарюючих суб'єктів.	Обґрунтовано головне завдання економічної культури – забезпечення раціонального використання суспільних ресурсів.
7. Кейнсіанство (перша половина XX ст.)	Кейнсіанський напрямок є найважливішим теоретичним обґрунтуванням державного регулювання розвинутої ринкової економіки шляхом збільшення або скорочення попиту через зміну наявної й безготівкової грошової маси. За допомогою такого регулювання можна впливати на інфляцію, зайнятість, усунути нерівномірність попиту та пропозиції товарів, придушувати економічні кризи.	Доведено необхідність державного втручання в розвинену ринкову економіку
8. Неолібералізм (протягом XX ст.)	Уважається, що роль держави полягає у створенні умов для вільної дії економічних механізмів саморегулювання, у їх збереженні, а також в участі в перерозподілі суспільних доходів. Необхідно створювати умови, які забезпечать моделювання бажаного економічного й соціального устрою.	Обґрунтовано необхідність стимулюючого впливу держави на економіку
9. Інституціоналізм (кінець XIX ст.-XX ст.)	Обґрунтовано необхідність стимулюючого впливу держави на економіку	Показано, що проблема стимулювання суспільного розвитку складна й багатогранна. Її рішення вимагає комплексного підходу з урахуванням розмаїтості сфер життєдіяльності суспільства.

Продовження табл. 1

Етапи	Характеристика	Результат
10. Економічна теорія державного соціалізму (протягом ХХ ст.)	Теорія виникла в результаті чергового загострення кризи буржуазного суспільства. Перетворення соціалістичних ідей на життєву реальність ставилося на перший план у стимулюванні суспільного розвитку.	Надмірна централізація в стимулюванні суспільного розвитку призводить до негативних наслідків. Для їх подолання потрібна гармонізація інтересів держави й суспільства.
11. Теорія сталого економічного розвитку	Є складовою загальної концепції сталого розвитку й базується на теорії максимального потоку сукупного доходу Хікса-Ліндаля, який може бути зроблений за умови збереження сукупного капіталу, за допомогою якого й здійснюється цей дохід. Концепція передбачає оптимальне використання обмежених ресурсів і використання екологічних – природо-, енерго- й матеріалозберігаючих технологій, включаючи видобуток і переробку сировини, створення екологічно прийнятної продукції, мінімізацію, переробку й знищення відходів.	При вирішенні питань про те, який капітал повинен зберігатися (наприклад, фізичний або природний, людський капітал) і якою мірою різні види капіталу є взаємозамінними, а також при вартісній оцінці цих активів, особливо екологічних ресурсів, виникають проблеми правильної інтерпретації і розрахунку. З'явилися два види стійкості – слабка, коли йдеться про не зменшуваний у часі природний та виробничий капітал, і сильна – коли повинен не зменшуватися природний капітал (причому частина прибутку від продажу невідновних ресурсів повинна спрямовуватися на збільшення цінності відновлюваного природного капіталу).

Результати аналізу економічних теорій та їхнього впливу на соціальну поведінку суспільства дозволяють стверджувати, що самі по собі окремі напрямки економічної думки не дають вичерпної відповіді на питання про те, як сформувати адекватну зовнішнім і внутрішнім змінам соціальну поведінку суспільства, закономірним результатом якої стали б соціальна справедливість і соціальний добробут. Але разом із тим, це дослідження дозволяє одержати загальне уявлення про місце й роль теорії ССР у процесі здійснення соціальної поведінки суспільства, оскільки виділяє її змістовні елементи.

На сучасному етапі розвитку домінуючий вплив на соціальну поведінку суспільства справляє неоліберальна теорія, кредо якої - відомий принцип "laissez faire" [13]. Як показує практика господарського життя в нашій країні, ця теорія довела свою неспроможність. За 20 років незалежності Україні не вдалося досягти докризового рівня ВВП 1990 р. Рівень ВВП за підсумками 2010 р. склав 65,8 % від рівня ВВП 1990 р. (рис. 1).

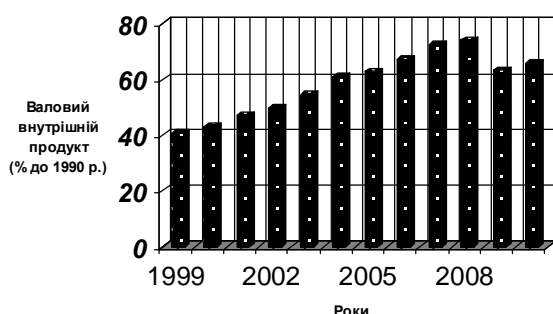

Рис. 1. Динаміка зміни ВВП України (у % до 1990 р.)

Починаючи з 1996 р., відставання від рівня ВВП 1990 р. скорочується в середньому на 1,6 %. З урахуванням таких темпів Україна тільки через 20 років зможе досягти рівня ВВП 1990 р. У результаті країна може остаточно втратити економічну й політичну незалежність, тому що економікам розвинених країн властивий випереджальний тип розвитку, а не наздоганяючий.

Через це і з ряду інших причин видається недоцільним намагатися провадити в нашій країні неолібералізм західного зразка тоді, коли він там уже відмирає. Ліпше сформувати нову наукову теорію, яка б обґрунтувала можливість побудови в Україні соціально благополучного й

соціально справедливого суспільства. Як таку теорію пропонуємо використати теорію ССР (рис. 2).

Теорія ССР - це форма синтетичного знання, що дозволяє обґрунтувати модель соціальної поведінки суспільства за допомогою системного впливу економічної ідеології на управлінську діяльність держави в усіх сферах життєдіяльності, результатом чого є ріст життєвого рівня, соціальна справедливість і соціальний добробут громадян.

Наукова теорія знаходить своє відбиття у свідомості за допомогою ідеології. Про роль ідеології в економіці було висловлено чимало цікавих ідей. Наприклад, той самий Д. Норт пише: "Під ідеологією я розумію суб'єктивне сприйняття (моделі, теорії), яким послуговуються люди для пояснення навколишнього світу... У кожному разі теорії, створювані окремими людьми, забарвлені нормативними уявленнями про те, як має бути організований світ" [10, с. 27].

У ракурсі цих міркувань можна відзначити, що економічна ідеологія, яка є ідейним фундаментом теорії ССР, визначає принципи поведінки господарюючих агентів і їх конкретно-історичні умови функціонування. Економічна ідеологія - це сукупність ідей, поглядів, уявлень людей, у яких усвідомлюються й оцінюються їх взаємовідносини в процесі господарської практики. До таких ідей варто віднести інформаційну й економічну свободу, обов'язковість оподаткування, розподіл повноважень, стимулювання, ефективність, результативність.

Ідеологія є внутрішнім компонентом управлінської діяльності держави. Управлінська діяльність держави - це, насамперед, розподіл повноважень, прийняття обґрунтованих і взаємовигідних для суспільства й держави рішень і наступна за ними ефективна діяльність органів державної влади. Своє узагальнене вираження це знаходить у функціях - основних напрямках діяльності з виконання головних завдань, які по-різному проявляються в різноманітних сферах життєдіяльності суспільства.

Функції управлінської діяльності держави співвідносяться з конкретними видами її керівних впливів, що відрізняються один від одного за предметом, змістом і способом взаємодії з керованими об'єктами, наприклад: виробництво суспільних товарів і послуг, мінімізація транзакційних витрат, оптимізація впливу екстерналій, регулювання суспільних відносин.

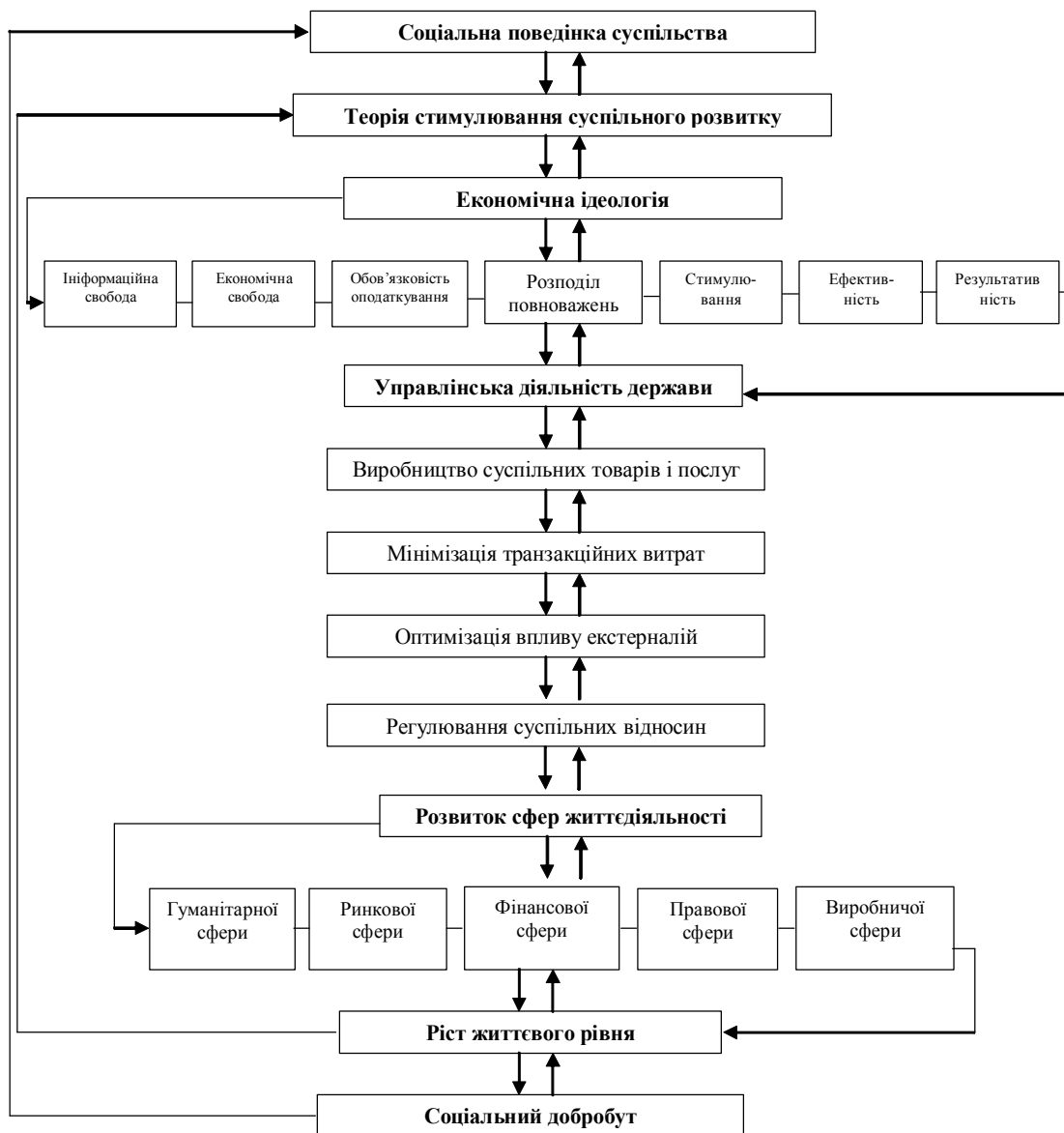

Рис. 2. Схема впливу теорії стимулювання суспільного розвитку на соціальну поведінку.

В основі регулювання суспільних відносин лежить принцип відповідності, згідно з яким держава, що є ініціатором соціальних перетворень, у рамках партнерства із суспільством установлює й гармонізує свої та суспільні інтереси. При цьому домінуючими є біхевіористський і кібернетичний підходи [4].

Управлінська діяльність держави дозволяє організувати життєдіяльність суспільства й стимулює розвиток усіх її сфер:

1) розвиток гуманітарної сфери (стимул - адекватний світогляд і гнучкий менталітет суспільства, сформовані за допомогою розвитку духовності, науки й техніки, засобів масової інформації, освіти, культури й мистецтва);

2) розвиток ринкової сфери (стимул - баланс сукупного попиту та сукупної пропозиції, що є результатом розвитку ресурсокористування, відносин власності, конкуренції, інфраструктури ринку й структури економіки);

3) розвиток фінансової сфери (стимул - оптимальність фінансових потоків в економіці, досягнута за допомогою розвитку соціального захисту населення, кредитно-грошового обігу, протидії інфляції, оподаткування й захисту навколишнього середовища);

4) розвиток правової сфери (стимул - регламент життєдіяльності суспільства, сформований за допомогою розвитку конституційного, адміністративного, фінансового, трудового й господарського права);

5) розвиток виробничої сфери (стимул - інтенсивний розвиток факторів виробництва, що забезпечується в процесі розвитку землекористування, використання трудових ресурсів, інноваційної й інвестиційної діяльності, діяльності малого бізнесу).

Розвиток сфер життєдіяльності сприяє підвищенню рівня життя населення країни. Рівень життя є однією з найважливіших соціальних категорій.

Стабільне підвищення рівня життя (соціальний прогрес) становить пріоритетний напрямок суспільного розвитку й приводить до формування соціальної злагоди в суспільстві. Соціальна злагода проявляється в широкій (достатній для певного індивіда) динамічній системі соціальних зв'язків, із наявністю позитивних міжособистісних відносин у формі дружби, любові, що є результатом домінуючої в суспільних відносинах соціальної справедливості.

Соціальна справедливість - це система суспільних інститутів, що не в одиничних діях, а по самій своїй струк-

турі постійно забезпечує розподіл політичних, юридичних, економічних й інших прав і матеріальних цінностей, що задовольняє більшість членів суспільства.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Таким чином, проведене дослідження дозволило сформулювати ряд висновків.

1. Аналіз еволюції економічних теорій з позиції їхнього стимулюючого впливу на соціальну поведінку суспільства показав, що самі по собі окремо теорії не здатні вирішити проблеми забезпечення соціальної справедливості й соціального благополуччя.

2. Усі спроби дослідників на різних етапах суспільного розвитку так чи інакше спрямовані на досягнення соціальної справедливості й соціального благополуччя тільки для окремих представників суспільства (політичної й економічної еліти). Такий підхід обумовлений сформованою на Заході ідеологічною доктриною - демократією, що за задумом її творців повинна стати суспільною ідеологією для будь-якої країни світу, і неоліберальною теорією, що лежить в основі сучасних уявлень про соціально справедливе й благополучне суспільство. Однак господарська практика спростовує ці переконання. Стрімко зростаюча частота й глибина світових криз є вагомим підтвердженням неспроможності цього підходу.

Зазначені недоліки актуалізують необхідність формування нової наукової теорії, яка б обґрунтувала можливість побудови в Україні соціально благополучного й соціально справедливого суспільства. Як така теорія пропонується теорія ССР.

3. Наукова теорія ССР дозволяє обґрунтувати якісно новий підхід до формування адекватної соціальної поведінки суспільства. Теорія ССР - це механізм реалізації соціальної поведінки суспільства, що містить у собі економічну ідеологію, управлінську діяльність держави й розвиток сфер життєдіяльності, здійснювана за допомогою системи стимулів (адекватний світогляд і гнучкий менталітет суспільства, баланс сукупного попиту та сукупної пропозиції, оптимальність фінансових потоків в економіці, регламент життєдіяльності суспільства, інтенсивний розвиток факторів виробництва). Функціонування цього механізму приводить до стійкого росту життєвого рівня, устанавлення соціальної справедливості й соціального благополуччя.

Однак будь-яка теорія сама по собі не здатна вирішити проблему соціальної справедливості й соціального благополуччя. Для її реалізації необхідно сформулювати економічну систему, засновану на інноваціях, що повинна стати не тільки способом господарської діяльності, але й способом життя суспільства. Без зміни способу життя, що, у свою чергу, вимагає підвищення рівня суспільної культури в усіх її складових (суспільна свідомість, знання, мислення, світогляд), неможливо

змінити ситуацію в суспільстві й забезпечити його стабільний і динамічний розвиток. Побудова такої економічної системи можлива лише за умови розробки й упровадження в повсякденну практику механізму державного стимулюючого регулювання економіки, результатом функціонування якого є стабільний і динамічний розвиток суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аманчева К. Инновационный потенциал социально-экономического развития: риски, пути решения / К. Аманчева // Актуальные проблемы экономики. - 2012. - № 10. - С. 292-298.
2. Брюшкова Н. Д. Визначення пріоритетів соціально-економічного розвитку країни як наслідок взаємозв'язку стратегічного та бюджетного планування / Н. Д. Брюшкова // Менеджер. - 2007. - № 4. - С. 8-15.
3. Вітер В. Перспективи подолання бідності та зростання добробуту населення України / В. Вітер // Україна: аспекти праці. - 2011. - № 6. - С. 18-26.
4. Winer N. Cybernetics / N. Winer. - New York : John Wiley, 1948. - 345 с.
5. Геец В. М. Общество, государство и экономика: единство и противоречия / В. М. Геец. - М. : Институт экономики РАН, 2012. - 66 с.
6. Ещенко П. Восстановление социально-экономического развития - приоритет номер один в мире и в Украине / П. Ещенко, А. Арсеев // Экономика Украины. - 2012. - № 1. - С. 36-50.
7. Кожурін Ф. Д. Методологічні засади проекту нагальних системних економічних і соціальних перетворень в Україні / Ф. Д. Кожурін // Актуальні проблеми економіки. - 2010. - № 11. - С. 3-18.
8. Король С. Институційний підхід до соціальної відповідальності бізнесу / С. Король // Вісник КНТЕУ. - 2013. - № 3. - С. 42-55.
9. Макашева Г. Государственное регулирование благосостояния населения / Г. Макашева // Проблемы теории и практики управления. - 2011. - № 11. - С. 108-114.
10. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт; [пер. с англ. А. Н. Нестеренко]. - М. : Фонд экономической книги "Начала", 1997. - 180 с.
11. Пенькова О. Г. Метафілологічні засади стратегії соціально-економічного розвитку / О. Г. Пенькова // Економіка та держава. - 2011. - № 11. - С. 48-56.
12. Фернхем А. Личность и социальное поведение / А. Фернхем, П. Хейвен. - СПб. : Питер, 2001. - 368 с.
13. Хайек Ф. Судьбы либерализма в XX веке / Ф. Хайек; [пер. с англ. Б. Пинскера]. - М. : ИРИСЕН; Мысль, 2009. - 335 с.
14. Цыганов С. А. Проблемы устойчивого развития в контексте неоліберальной модели глобализации / С. А. Цыганов, А. Н. Яншина // Экономика Украины. - 2013. - С. 4-14.

Подгорный Владимир,

кандидат наук по государственному управлению,

доцент кафедры экономики предприятия Донецкого государственного университета управления

ПАРАДИГМАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ТЕОРИИ СТИМУЛИРОВАНИЯ ОБЩЕСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ

В статье проанализированы экономические теории и результаты их стимулирующего влияния на социальное поведение общества. Выделен круг проблемных вопросов, связанных со стимулированием общественного развития. Разработано концептуальное решение теории стимулирования общественного развития как механизма реализации социального поведения общества, результатом осуществления которого является установление социальной справедливости и достижение социального благополучия.

Ключевые слова: економічна система, суспільне розвиток, неолібералізм, економічна ідеологія, теорія стимулювання суспільного розвитку, управлінська діяльність держави, життєдіяльність суспільства, соціальна справедливість, соціальне благополуччя.

Podgorny Volodymyr,

PhD, Assistant Professor at economic department in Donetsk State University of Management

PARADIGMATIC FOUNDATIONS OF THE THEORY OF SOCIAL DEVELOPMENT STIMULATION

In the article the economic theories and the results of their stimulating influence on the social behaviour of the society have been analysed. The problematic issues connected with the social development stimulation have been highlighted. A conceptual solution of the theory of social development stimulation as the mechanism for implementation of the social behaviour of society resulting in the establishment of social justice and the achievement of social welfare has been developed.

Keywords: economic system social development, neoliberals, economic ideology, theory of social development stimulation, administrative activity of the state, public's activity, social justice, social welfare.

REFERENCES

1. Amancheva K. (2012), *Aktualni problemy ekonomiki*, №10, p. 292-298 (rus).
2. Bryushkova N.D. (2007), *Manager*, 4, p. 8-15 (rus).
3. Viter V. (2011), *Ukraina: aspekty pratsi*, № 6, p. 18-26 (ukr).
4. Winer N. (1948), *Cybernetics*, John Wiley, New York, 345 p. (engl).
5. Geets V.M. (2012), *Society, the state and the economy: the unity and contradiction*, Institut ekonomiki RAN, Moscow, 66 p.
6. Eshchenko P., Arsenko A. (2012), *Ekonomika Ukrainy*, № 1, p. 36-50 (rus).
7. Kozhurin F.D. (2010), *Aktualni problemy ekonomiky*, № 11, p.3-18 (ukr).
8. Korol S. (2013), *Visnyk KNTEU*, №3, p. 42-55 (ukr).
9. Makasheva G. (2011), *Problemy teorii i praktiki upravleniya*, № 11, p. 108-114 (rus).
10. North D. (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Political Economy of Institutions and Decisions, 159 p. (rus).
11. Penkova O.G. (2011), *Ekonomika ta derzhava*, №11, p. 48-56 (ukr).
12. Fernkhem A., Kheyven P. (2001), *Personality and social behavior*, Piter, Moscow, 368 p. (rus).
13. Hayek F. (2009), *The fate of liberalism in the twentieth century*, IRISEN, Mysl, Moscow, 335 p. (rus).
14. Tsyganov S.A. (2013), *Ekonomika Ukrainy*, p. 4-14 (rus).

© Підєірний Володимир

Надїйшла до редакції 26.02.2014

УДК 657.471

ПОДМЕШАЛЬСЬКА ЮЛІЯ,

*кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та аудиту
Запорізької державної інженерної академії, м. Запоріжжя*

ДУНДА АЛЬОНА,

Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

У статті розглянуто сутність та порядок розподілу загальновиробничих витрат, встановлено коло дискусійних питань щодо їх обліку. Запропоновано послідовність розподілу загальновиробничих витрат, наведені рекомендації щодо вибору бази розподілу відповідно до виду виробництва.

Ключові слова: загальновиробничі витрати; постійні й змінні витрати; база розподілу; собівартість продукції; нормальна потужність.

Постановка проблеми. У сучасних умовах діяльність підприємства спрямована на отримання максимального прибутку. Одним із факторів, який забезпечує успішне функціонування підприємств в умовах конкурентного середовища, є правильність визначення та обліку витрат, оскільки від цього залежить точність розрахунку собівартості продукції, що впливає на ціну та прибуток підприємства.

Методологічні основи щодо складу, класифікації та розподілу загальновиробничих витрат у бухгалтерському обліку в Україні регламентує П(С)БО 16 "Витрати", але, незважаючи на це, практичне його застосування свідчить про широке коло питань, які необхідно вирішувати працівникам бухгалтерії самостійно при веденні обліку. Через це проблеми розподілу таких витрат на-